

Debatt om psykologtitler kan få Helse- direktoratet til å snu

SKAPTE DEBATT Helsedirektoratets svar til Psykologtidsskriftet om at de nå aksepterer titlene «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» for personer uten autorisasjon som psykolog, har ført til diskusjon om psykologtittelen. Nå vil direktoratet se på uttalelsene sine den 24. september på nytt, ifølge avdelingsdirektør Anne Farseth.

Helsedirektoratet har akseptert noen sammensatte psykologtitler for personer uten autorisasjon som psykolog. Nå vurderer direktoratet å se på sin egen uttalelse fra september om dette på nytt.

TEKST

Øystein Helmikstøl

FOTO

Nora Skjerdingstad

PUBLISERT 5. november 2019

Titlene «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» kan brukes av personer uten autorisasjon som psykolog, ifølge Helsedirektoratet. Titlene indikerer kompetanse på områder som ligger langt borte fra det kliniske, og dermed er de akseptert, ifølge Helsedirektoratets svaret til Psykologtidsskriftet den 24. september.

Det førte til debatt om psykologtittelen.

- Ingen oppmykning

Nå sier imidlertid avdelingsdirektør Anne Farseth i Helsedirektoratet til Psykologtidsskriftet at de vil «selvfølgelig gå tilbake og se på ordlyden i det som har vært uttalt. Hovedessensen er at det ikke er noen oppmykning av psykologtittelen.»

– *Men har Helsedirektoratet nå endret oppfatning om «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog»?*

«- Vi registrerer at dette har generert debatt og spørsmål, hvilket tilsier at vi vurderer det på nytt.»

Anne Farseth, Helsedirektoratet

– Vi vurderte dette i den konteksten vi fikk spørsmålet. Vi registrerer at dette har generert debatt og spørsmål, hvilket tilsier at vi vurderer det på nytt.

– *Kan du si litt mer om debatten i etterkant av de vurderingene Helsedirektoratet gjorde om «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog»?*

– Jeg registrerer at dette blir oppfattet som at det er en oppmykning. Det er det ikke. Debatten viser kanskje nettopp at vi er innenfor et område hvor man har ulike oppfatninger av hva man legger i dette. Det er ikke ment som en oppmykning fra vår side. Det avgjørende for om sammensatte titler kan benyttes av andre enn autoriserte psykologer, er om titlene etter en konkret vurdering kan gi inntrykk av at vedkommende har de klinisk faglige kvalifikasjoner som man tilegner seg i en klinisk rettet psykologutdanning. Dersom titlene er egnet til å villed, slik at folk ikke kan være sikre på hvilke kvalifikasjoner en psykolog har, kan man ikke benytte en beskyttet tittel.

– *Men hvis det ikke var en oppmykning, hva var det da, siden dere ikke har åpnet for slike titler tidligere?*

– Helsemyndighetene har ikke fått spørsmål om dette så ofte. Vi fikk et konkret spørsmål om de to titlene du nevner, klima og arkitektur. Vår vurdering var at det kanskje ikke er noe som kan misoppfattes og peke i retning av klinisk yrkesutøvelse. Hvis det vurderes som en oppmykning og er egnet til å villed pasienter og brukere av tjenestene, så er det definitivt ikke meningen. Når dette har medført diskusjon og mange spørsmål, ser vi at det kanskje er egnet til å misforstå. Da er vi innenfor beskyttet tittel.

Reaksjoner og debatt

Helsedirektoratets uttalelser til Psykologtidsskriftet førte til sterke reaksjoner fra Norsk psykologforening. Psykologforeningens politiske ledelse mener det er uakseptabelt at Helsedirektoratet åpner opp for at andre enn autoriserte psykologer kan bruke psykologtittelen, for eksempel tittelen «klimapsykolog».

Presidentkandidat Håkon Skard mener det er uakseptabelt å åpne for «bindestrekpsykologer». Det kan føre til forvirring og i verste fall risiko for potensielle pasienter, skrev han i et debattinnlegg i etterkant av Helsedirektoratets uttalelse til Psykologtidsskriftet.

Helsedirektoratet har imidlertid også fått støtte:

– Det virker ikke som at det foreligger noen faglige argumenter for at psykologtittelen utelukkende skal forbeholdes kliniske psykologer i Norge. Kritikken ser derimot ut til å ha sammenheng med profesjonsutdanningen i psykologi og prestisje; profesjonsstudiet er «bedre» enn andre utdanninger i psykologi og bør ergo ha enerett på tittelen, skrev skribent Ragnhild Yndestad i innlegget «Psykologtittelen utfordres» på katarsisuib.no.

Hun fikk svar fra leder Sebastian Gulbrandsen i studentpolitisk utvalg i Norsk psykologforening:

– Beskyttelse av psykologtittelen er en viktig sikkerhetsgaranti. Det dreier seg om at nordmenn fortsatt skal være trygge på at en person med psykolog i tittelen er kvalifisert til å yte helsehjelp, skrev Gulbrandsen blant annet i sitt motinnlegg.

Psykolog og seniorforsker Kim Rand er av en helt annen oppfatning:

– Tittelbeskyttelsen står i dag i veien for samfunnets behov for ikke-kliniske psykologer, skrev han i Aftenposten.

At Helsedirektoratet tillater noen nye psykologtitler, mener fakultetsledelsen i Bergen er et svar både på de internasjonale strømningene og på «det faktum at det i dag er mange flere fagfolk med høy kompetanse innenfor psykologi enn de som har tatt profesjonsutdanning», ifølge novemberutgaven av Psykologtidsskriftet.

Forhandlingssjef i Norsk psykologforening Christian Zimmermann mener at tittelen «klimapsykolog» er rettslig tvilsom.

Mulig ny runde

Helsedirektoratet har altså merket seg debatten.

– *Viser debatten at direktoratet ikke burde sagt at «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog» er greit, Anne Farseth?*

«– På en konkret henvendelse uttalte Helsedirektoratet at dette kanskje pekte i en annen retning enn det kliniske, slik at folk kanskje ikke vil tenke at det er psykolog som jobber klinisk.»

Anne Farseth, om «klimapsykolog» og «arkitektpsykolog»

– Vi må alltid vurdere hvilken sammenheng vi svarer ut fra. På en konkret henvendelse uttalte Helsedirektoratet at dette kanskje pekte i en annen retning enn det kliniske, slik at folk kanskje ikke vil tenke at det er psykolog som jobber klinisk. Dette var ikke ment som noen som helst oppmykning av det direktoratet tidligere har uttalt, og er ikke en legitimering av at det er fritt fram å kalle seg psykolog med en eller annen forstavelse.

– *Så det er ingen fare, eller sjanse, for at Helsedirektoratet godtar flere slike titler?*

– Helsedirektoratet har ikke åpnet for det noen vil kalle bindestrekpsykologer. Psykolog er en beskyttet tittel etter helsepersonelloven. Bare helsepersonell som har norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, har rett til å bruke de yrkesbetegnelse som kjennetegner de gruppene helsepersonell som er omfattet av helsepersonellovens godkjenningsordning.

Avdelingsdirektøren påpeker at det «til syvende og sist vil være Helsetilsynet som går inn og gjør en prøving av det, dersom noen klager på det».

– Det vil jo være en tilsynssak dersom noen misbruker en tittel.

– *«Idrettspsykolog» og «miljøpsykolog». Hva vil du si om de titlene?*

– Helsedirektoratets vurdering av dette er at «psykolog» er en beskyttet tittel. Dersom bruk av tittel er egnet til å gi inntrykk av at man har autorisasjon eller lisens, så er man innenfor tittelbeskyttelse og kan ikke bruke tittelen, sier Anne Farseth.

I novemberutgaven av Psykologtidsskriftet sa avdelingsdirektør Anne Myhr i Statens helsetilsyn at de ikke kjenner til tilsynssaker der det er snakk om psykologer «uten lovpålagt klinisk kompetanse».

Helsetilsynet har hatt noen ganske få saker der det er noen som omtaler seg som psykolog uten å ha autorisasjon, for eksempel personer som har blitt fratatt autorisasjonen.

Avdelingsdirektøren i Helsetilsynet ønsker ikke å kommentere at Helsedirektoratet tillater noen nye sammensatte psykologtitler, hun ønsker heller ikke å svare på om Helsetilsynet frykter at dette vil gå utover pasientsikkerheten.

«Sosialpsykolog»

I 2012 mente Helsedirektoratet at tittelen «sosialpsykolog» ikke en beskyttet tittel etter helsepersonelloven paragraf 74. I svaret til Psykologtidsskriftet den 24. september har Helsedirektoratet snudd om dette.

Psykologtidsskriftets to spørsmål og Helsedirektoratets svar 24. september 2019:

– *Er det lov for personer som ikke er autoriserte psykologer (f.eks. mastere i psykologi) å kalle seg:*

Sosialpsykolog?

Klimapsykolog?

Samfunnspsykolog?

Arkitektpsykolog?

Atferdspsykolog?

- Er det fritt fram for hvem som helst å kalle seg hva som helst av sammensatte titler som ender på -psykolog?

Hele Helsedirektoratets svar:

Det følger av helsepersonelloven § 74 fjerde ledd at: “ingen må uriktig benytte titler eller annonsere virksomhet på en slik måte at det kan gis inntrykk av at vedkommende har autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.”

Den beskyttede yrkestittelen “Psykolog” kan kun brukes av personer som har gjennomført og bestått autorisasjonsgivende 6-årig profesjonsutdanning ved et akkreditert norsk lærested, og i tillegg fått innvilget autorisasjon av Helsedirektoratet. En teoretisk rettet utdanning i psykologi på masternivå i Norge (utdanning på totalt 5 år, bestående av bachelor- og mastergrad) gir ikke klinisk kompetanse, og vil ikke kunne kvalifisere for autorisasjon og beskyttet tittel som Psykolog. Personer med utdanning fra EØS/EU der den kliniske psykolog-utdanningen består av en teoretisk masterutdanning uten etter følgende klinisk praksisperiode, vil i visse tilfeller kunne oppnå autorisasjon med rett til beskyttet tittel som Psykolog (etter minst ett års veiledet praksis i Norge).

Yrkestitlene som er angitt i helsepersonelloven § 48 første ledd er altså beskyttede yrkesbetegnelser som kun kan brukes av personer med autorisasjon eller lisens for det aktuelle yrket, og ikke av andre personer.

For andre personer enn autoriserte psykologer er det også forbudt å bruke annen yrkestittel/yrkesbetegnelse eller virksomhetsbetegnelse, dersom den er **egnet til å villed**e publikum til å tro at vedkommende har kvalifikasjoner utover det som utdanningen og autorisasjonen tilsier. Det vil si: En person med autorisasjon som Psykolog kan benytte ulike sammensatte titler som ender på -psykolog, uten at dette kommer i strid med helsepersonelloven § 74.

Det avgjørende for om de sammensatte titlene under kan benyttes av andre enn autoriserte psykologer, er om titlene etter en konkret vurdering kan gi inntrykk av at vedkommende har de klinisk faglige kvalifikasjoner som man tilegner seg i en klinisk rettet psykologutdanning. Det kan ikke være avgjørende at tittelen peker på et felt som også inngår i den teoretiske psykologutdanningen. Det er følgelig ikke fritt frem for enhver å kalle seg hva som helst av sammensatte titler som ender på -psykolog.

Vi har for eksempel kommet til at tittelen “organisasjonspsykolog” ikke kan benyttes av andre enn personer med profesjonsutdanning i psykologi. Ordlyden i tittelen “organisasjonspsykolog” peker på at det er organisasjoner som er objektet for tjenestene som tilbys, og ikke primært individet. Likevel er det ikke nødvendigvis slik at tittelen avdekker hvilke faglige

yrkeskvalifikasjoner en “organisasjonspsykolog” faktisk har. Både profesjonsutdannede og masterutdannede innen psykologi kan arbeide med organisasjonspsykologi, men kun førstnevnte kan også arbeide med klinisk pasientarbeid. Det kan også tillegges at det eksisterer en egen spesialistutdanning som strekker seg over 5 år og som gir tittelen “spesialist i organisasjonspsykologi”.

Tittelen **Atferdspsykolog** må klart anses å være knyttet til beskyttet tittel; altså forbudt å bruke for andre autoriserte psykologer. Atferd handler om menneskets handlinger og bakenforliggende årsaker, og er et klart klinisk felt.

Det samme gjelder tittelen **Sosialpsykolog**, som peker på individets atferd og følelser i en sosial kontekst, og er en del av det kliniske feltet innenfor det kliniske studiet.

Tittelen **Samfunnspsykolog** må anses å være forbeholdt autoriserte psykologer, da også dette er et felt som har tilknytning til samme område som Sosialpsykologi.

Når det gjelder titlene **Klimapsykolog** og **Arkitektpsykolog** så peker disse i retning av noe annet enn det kliniske. Titlene må anses å være utenfor det man assosierer med det kliniske feltet der fokuset er på menneskets atferd og mentale prosesser. Vi er kommet til at disse titlene kan anvendes av personer uten autorisasjon som psykolog.

Er «sosialpsykolog» en beskyttet tittel?

* Spørsmålet ble stilt til Kunnskapsdepartementet 18. oktober 2011.

* Kunnskapsdepartementet sendte spørsmålet videre til Helse- og omsorgsdepartementet 3. november 2011. Helse- og omsorgsdepartementet sendte 7. desember 2011 Helsedirektoratet en «anmodning om avklaring av om betegnelsen sosialpsykolog er å betrakte som beskyttet tittel».

* Helsedirektoratet besvarte anmodningen i brev den 14. desember 2012. I brevet fastslo Helsedirektoratet at «tittelen sosialpsykolog er ikke en beskyttet tittel etter helsepersonelloven § 74, da den ikke gis egen autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 eller spesialistgodkjenning».

Kilde: elnnsyn.no

TEKST

Øystein Helmikstøl, journalist i Psykologtidsskriftet

FOTO

Nora Skjerdingsstad, redaksjonssekretær

